

Микола Сенченко,
директор Книжкової палати України, професор,
e-mail: director@ukrbook.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7445-5185>

Невидима організаційна війна

Понад два століття тому франкомовний католицький філософ, політик і літератор Жозеф де Местр написав "Роздуми про Францію". Ключові моменти, на яких він загострив увагу, актуальні й для сучасної України. У своїй праці історик зауважував, що владні структури заповнили, так само, як і в наш час, "маленькі" люди. І так само розідали колись велику Імперію. Розідали не тому, що мали на меті зруйнувати Францію, а тому, що їхні цілі перебували в межах матеріальних бажань або марнолюбних прагнень, як у Герострата.

Діячі кінця XVIII ст. не розуміли, куди рухається країна. Ж. де Местр, якому належить відомий вислів, що кожен народ має той уряд, на який він заслуговує, стверджував: Республіку встановили події. І він близький до істини. Робесп'єр, Дантон, Марат, Коллю, Сен-Жюст чи Барер не думали встановлювати революційний уряд і "режим терору". Їх до того спонукали обставини. Здобута лідерами заволодіння могутність насамперед уразила їх самих. Вони не знали, що робити з владою, й розпоряджалися нею, як зіпсовані діти. Ці доволі посередні люди піддали французів найжахливішому деспотизмові. Новоспечені керманічі гриміли на трибуні, тішилися могутністю, а найспритніші та найхитріші скористалися ситуацією, аби отримати особистий зиск. Усі дурили всіх, розкидаючись пишномовними словами. Ніхто не розумів характеру нових умов — і сталася катастрофа. Умираючи, Мірабо зауважив, що якби вижив, то відновив би Монархію. Сьогодні подібні ідеї спадають на думку багатьом людям у різних куточках планети.

Чиновники з невідповідним проблемі мисленням нині заповнили коридори влади. Вони борються за владу, шукають марнославства, прагнуть до збагачення та розв'язання особистих проблем за рахунок народу. Масштабні цілі їм невідомі. Будь-яка велика країна вмирає без великих цілей. Регрес України від рівня світової держави до рівня світового складу автоматично знищує її велич і міць. Голос одиниць, які правильно оцінюють те, що відбувається, тоне серед дитячого галасу. Країна схожа на театр абсурду, на дитсадок, кинутий напризволяще.

Де коріння цієї ситуації? Упевнений, у розумінні того, що на території України триває організаційна війна. Її розробниками є "мозкові центри" США й Великої Британії. Фахівці майже 1500 американських аналітичних центрів проводять наукові дослідження в різних сферах науки, передусім у галузі соціальних комунікацій.

Після Другої світової війни у США працювали дві третини антропологів світу. Вони мали кошти, щоб здійснювати дослідження в усіх куточках Землі. Було зібрано колосальний обсяг знань про духовну сферу людини найрізноманітніших культур у найрізноманітніших ситуаціях. Цей інтелектуальний капітал успішно поєднали з новими знаннями про складні організаційні системи (кібернетика, ноосфера, філософія нестабільності, теорія складності, теорія катастроф, моделювання переходу "порядок — хаос").

Виник новий вимір знання про людину. Розроблення аксіоматичної теорії соціальних систем, плексови опису мережевих структур, нечітких множин, складних алгоритмів моделювання соціально-комунікаційних систем дало можливість розвивати мегапроекти ведення організаційних війн. На основі нових уявлень і масиву емпіричних даних було створено надзвичайно ефективні технології управління поведінкою мас. І цей інструментарій неодноразово використовували проти людства.

Отже, Україну примусово втягують у цілком реальний майбутній цивілізаційний конфлікт із "новими кочовиками" в небувалому для неї стані когнітивного розриву з супротивником. Вітчизняна наукова спільнота, напівзадушена реформами, просто не розуміє "фізичних і технічних" принципів тієї зброї, яку використовували й використовуватимуть надалі проти війська з "луками та стрілами". Великі ідеї й здобутки доби СРСР "розіхалися" світом разом з їхніми власниками. Вчені похилого віку, які залишилися, животноють у напівзруйнованих, позбавлених коштів лабораторіях. Молодь майже поголовно прагне у будь-який спосіб заробляти "шалені" гроші.

Про недоладність наших гуманітарних технологів яскраво свідчить їх цілковита безпорадність під час Помаранчевої революції в Україні, адже це була вже третя операція, проведена агресорами за стереотипним сценарієм (після Сербії та Грузії). Нульовий результат навчання! Такого відставання Україна ще не зазнавала.

Радянська система вивчення та організації суспільств, доопрацьована після Жовтневої революції, була новаторською й відповідала історичному викликові. Цей факт довела Друга світова війна, що стала надійним іспитом для цих принципів. Усі прогнози Заходу виявилися помилковими: "нашесть Європи" на чолі з Німеччиною СРСР протиставив новий культурний і соціальний тип людини, який виявився більш стійким і спроможним до навчання, аніж особовий склад Третього Рейху. Виховання радянського громадянина було ґрунтовною й масштабною культурною програмою, під час реалізації якої винайдено й закріплено безліч нових ефективних соціальних форм (від шахових гуртків і ДТСААФ до піонерських таборів і студентських будівельних загонів), що давали змогу особистості якнайповніше розкрити свої можливості. Фактично саме тоді науковці розпочали дослідження із соціальної інженерії, розуміючи проблему коеволюції людської свідомості та соціальних форм організації життя.

Теоретичну роботу в цьому напрямі продовжив італійський філософ і політичний діяч А. Грамші. Значення його концепції "культурної революції" стало зрозумілим ще в 1960-ті рр., однак пізніше радянське суспільствознавство, "законсервоване" в догмах, вже не змогло нею скористатися. І в той період творчі спілки та об'єднання Союзу почали поступово трансформуватися в організації споживачів різноманітних благ. У наш час для порятунку нації потрібний інтелектуальний та організаційний прорив.

Поєднавши інтелект і совість, слід опанувати "когнітивний профіль" людини, здатної усвідомити причини та механізми контрольованого хаосу й протиставити цій "чудо-зброї" глобального агресора власні технології створення аттракторів солідарного порядку, придатного для життя людства, так, щоб ворог не зміг їх спотворити й перехопити. Потрібно сформувати цей профіль із нинішнього хаосу, як скульптуру із брили мармуру, оживити й сповнити його силою у відповідних соціальних формах.

Ось історичний борг української інтелігенції, який надасть сенс її відродженню та подальшому існуванню. І тоді у молоді, спроможної мислити й аналізувати, проте позбавленої нині і загальних ідей, і загальної справи, з'явиться потенціал для об'єднання й розкриття творчих здібностей. Тільки так і може зародитися реальна сила, здатна матеріалізувати "українське диво".

З цієї позиції слід сьогодні розглядати ті дискусії, що точаться в інтелектуальних колах опозиції. Якими б вони не були ефектними, їх цінність не в гострому слові, не в умінні зрізати чи вразити опонента, а в тих позитивних ідеях, гіпотезах і методах, які доцільно

використовувати для розуміння численних сучасних проблем, не викладених у підручниках.

Вивчаючи теорію та практику невидимих війн і намагаючись привернути увагу до цієї проблеми представників владних структур, я дійшов сумного висновку: більшість людей скептично ставиться до того факту, що наразі суспільство перебуває у стані Четвертої світової організаційної війни. Тому важливо за допомогою зрозумілих прикладів продемонструвати, як ведеться організаційна війна, акцентуючи увагу на її суті, методах і кінцевих результатах. Варто також схарактеризувати імпотентність парламентаризму, неспроможність ухвалення позитивних рішень нинішньою парламентською більшістю.

Йдеться про невидиму війну проти України. Наш супротивник, маючи величезний матеріальний та інтелектуальний потенціал, веде проти нас організаційну війну. Першопричини приховані, очевидні тільки негативні наслідки. Перемогти ворога можна, лише зломивши його дух. Змусити його здригнутися здатна наша гранична правота. Треба зірвати з вовка овечу шкуру й оголити його сутність.

Усе, що сьогодні відбувається з нашою державою, — результат тривалої цілеспрямованої праці. Певні кола створюють умови, що дають змогу потрапити до влади людям з обмеженим світоглядом, примітивним інтелектом та незначним досвідом, яким не під силу адекватно оцінити ситуацію. Щонайбільше, це гарні адміністратори й завгоспи. Їм не дано серця Жанны д'Арк і масштабності Петра І. Сьогодні Україною керують простолюдини, котрі не мають високих цілей. Їхня єдина справжня мета — суто прагматична й до жертвовної місії поліпшення життя народу не має жодного стосунку, оскільки перебуває у вузькій площині особистого блага й матеріального статку.

Не треба багато розуму, щоб спрогнозувати поведінку "маленької" людини, котра отримала великий ресурс. Дії за межами обрїю для неї неможливі. Не тому, що вона погана чи гарна, а тому що це не її розмір. Якщо дитина стане керувати дитсадком, зрештою вона його зруйнує. І ніколи не зрозуміє цього, адже мислить іншими категоріями. Одні розпочнуть усіма правдами й неправдами здобувати нові "іграшки", інші боротимуться за волю, право будувати цивілізоване суспільство. Сукупність "іграшкових" прагнень тих і інших уподібнить державу кораблю, яким глобально ніхто не кермує. Шахраї розпродадуть пальне з корабельних баків, чесні демонтують гармати заради "миру в усьому світі". І ніхто не зрозуміє, що відбувається насправді.

На планеті є сили, зацікавлені в знищенні коріння традиційних країн, чи то Росія, чи Україна, чи Німеччина або Франція. Найпростіший і "миролюбний" варіант ослаблення — організувати процеси, що дають змогу призначати на ключові посади людей, чий масштаби не відповідають поставленим завданням. Нехай вони будуть хоч тричі чесними, але якщо проблема перебуває поза межами їхнього розуміння, будь-які дії призведуть до розвалу країни — без диверсантів і терактів. Досить привести до влади дорослих "дітей", і вони гарантовано зруйнують будь-який об'єкт.

Чи можуть тимчасові міністри-виконавці зі своїм несистемним мисленням ефективно розвивати країну? Відповідь однозначна — ні! До влади прийшли ті, кого прогресивний поступ країни не цікавить взагалі. Наведу метафору про єльцинську керівну еліту вустами одного з героїв роману О. Маркєєва: "У нових мешканцях будівлі з шустриків президентської адміністрації Максимов убачав безглузких пінгвінів, що здуру здерлися на верхівку айсберга. Вони могли досхочу паскудити на ньому, складати своє уявлення про світ, в якому живуть, встановлювати свої закони для інших мешканців пташиного базару, навіть вважати, що вони прокладають курс айсберга. Однак він ніс їх, підкорюючись невидимим глибинним течіям. Його світом був Океан, який не осягнути пташиним розумом".

Метафора пінгвінів на айсбергу, які вважають, що керують рухом крижаної брили, не уявляючи ані її підводної маси, ані сили й характеру течій, що її несуть, доволі влучно характеризує нинішню ситуацію в Україні. Панівний клас нашої країни — це теж пінгвіни, які загрузли в надспоживанні й розвагах, не знаючи, що закриті структури вже ввіймали їх у приціл своїх "геоісторичних гіперболоїдів".

Історія свідчить: "пінгвіни" погано закінчують, вони та їхні соціуми — легка здобич для Хижаків і Чужих, і не варто розраховувати на вступ до клану Г-олігархії, адже місця на всіх не вистачить, до того ж Рим зрадникам (і дурням) не платить. Кандидатам у Поганці завжди треба пам'ятати про те, що сталося з Остапом Бендером на румунському кордоні. І вчитися у британців їх головній військовій таємниці: "Right or wrong, this is my country" — "Правильно чи неправильно, це моя країна".

Зазначені процеси відбуваються відповідно до певних моделей організаційної війни з використанням оргоперацій і технологій "керованого хаосу". Мега-, мульти- та монопроекти оргвійни розробляли й апробували фахівці аналітичних центрів США й Великої Британії ще за часів "холодної війни".

Практика доводить, що заміна керівників управлінських установ лихоманить персонал, призводить до неефективного використання людських і матеріальних ресурсів і, як наслідок, до знищення виробничо-економічного потенціалу країни. Цей принцип і було застосовано під час організаційної війни Заходу проти нашої держави.

Поява в Україні численних радників і консультантів, величезний штат американського посольства зайвий раз переконують у нездоровій увазі до країни, у тому, що всі події мають певне підґрунтя, а іноземні фахівці є "солдатами" оргвійни. Якщо до цього додати сотні неурядових і некомерційних організацій, сект, що нині діють в Україні, кредитні гроші Міжнародного валютного фонду (МВФ), то всі складники — солдати й підрозділи — присутні саме для розпалювання гібридного конфлікту. Цей прикрий факт і став стимулом для вивчення невидимих воєн — передусім організаційних, пов'язаних з управлінням соціальними системами.

Розіграти таку партію під силу тільки надзвичайно масштабним і максимально закритим особистостям. В епоху розвинених комунікацій, коли в кожному

будинку є інтернет і телевізор, публічність виключає свободу дій. Інформаційна епоха робить будь-яку відому персону заручником ситуації. Як тільки-но людина стає популярною, вона втрачає здатність створювати ситуацію і може лише вбудовуватися в неї. Режисер події той, хто сидить за шахівницею як гравець, а не стоїть на ній як фігура. Відомий політик завжди прямує туди, куди його штовхає ситуація. Хто не йде, той стає політичним аутсайдером. Тому в популярних фігур сьогодні не може бути власної довготермінової стратегії, адже вони лише пішаки в надто великій грі. Хто ж тоді гравці?

Одиниці розуміють тему, але й вони навряд чи зможуть її озвучити. Зокрема через острах натрапити на гігантське нерозуміння, глузування й запитання на кшталт: "Навіщо тобі це потрібно?" Дивне запитання, що можливе тільки у хворому суспільстві. Навіщо потрібно піклуватися про слабких? Навіщо рятувати дітей? У чому тут зиск? Через такі настрої негативні процеси втрачають контроль, все відбувається самопливом, а справи в Україні (і не тільки) тим часом стають дедалі гіршими.

Виходячи зі специфічності означеної проблеми, цю статтю насамперед адресовано людям, мета яких не обмежена рамками цього світу, а поширюється у сферу метафізики. Щоб скласти повне уявлення про процеси, котрі відбуваються в Україні, потрібно пов'язати їх із процесами на планеті. Щоб осмислити ситуацію на планеті, потрібно вийти у сферу метафізики й пов'язати її з навколишньою дійсністю. Кому запропонований масштаб видається надмірним, того навряд чи зацікавлять ґрунтовніші знання.

Сьогоднішня ситуація така: під пристойним приводом "дітям" показали, де лежать сірники. Їм надали свободу від батьківського контролю, назвавши анархію гарними словами. Розпалили амбіції й вселили думку, що будь-яка людина має досить знань для розв'язання будь-якого державного питання. Далі процес розгортається автоматично. І, зрештою, настане той день, коли "малята" сплять, розорять чи розпродадуть свій будинок, — це лише справа часу.

Ця стаття не для обивателів і не для багатих простоллодинів, що вважають себе елітою. Для них усе, що тут написано, — маячня. "Маленька" людина завжди перебуватиме на боці гонителів. Головною справою її життя завжди буде те, за що більше платять.

Ця праця також і не для представників автономних субкультур. У незрозумілій ситуації вони "ховають голову в пісок". Їхнє життя складається з поступок.

Ці роздуми для тих, хто задихається в атмосфері продажності й нікчемності, як риба у брудній річці. Для бійців духу, котрі мають зухвалість вийти за межі побутових цілей. Для тих, хто готовий допомогти країні, хто відчуває лихо. Для тих, кому обивательська затхлість життя — непосильний тягар, а будь-яка замкнена субкультура — пастка духу.

Нам випала доля жити в унікальній епосі. Ситуація не має аналогів. Не можна скопіювати готове рішення. Технології минулих часів застаріли. Неможливо ввійти в одну річку двічі. Принципи, що підходили для розв'язання питань індустріальної доби, непридатні для постіндустріальної, що дедалі виразніше переходить в інформаційну й віртуальну.